

LBRIS

We know
books

NIKOLAI KOLOKOLCIKOV

AROMĂ
ROMÂNEASCĂ

SCENE ALE REVOLUȚIEI
DIN DECEMBRIE

Traducere din limba rusă și note de
Antoaneta Olteanu

EDITORIA
CREATOR
BRAȘOV, 2026

CUPRINS

CUVÂNTUL AUTORULUI.....	7
PROLOG: MOARTE LA GARĂ.....	11
1. PRIMĂVARĂ LA MOSCOVA.....	15
2. FARMECUL DISCRET AL ROMÂNIEI	26
3. UN SOLDAT PE FRONTUL IDEOLOGIC	33
4. ÎN HONDURASUL BANANIER.....	40
5. O ACȚIUNE OPERATIVĂ.....	46
6. APOTEOZA UNITĂȚII	48
7. O PROFESIE DE GENTLEMANI	53
8. LECȚIE NOCTURNĂ DE CIVILIZAȚIE ROMÂNEASCĂ	59
9. O MISIUNE DELICATĂ.....	70
10. PASĂREA PRINSĂ.....	75
11. MARTORI AI UNEI EPOCI ISTORICE	84
12. ÎNAINTE DE FURTUNĂ	93
13. CEAUȘESCU ȘI POPORUL.....	100
14. AGONIE ȘI EXTAZ	106
15. ELICOPTERUL ALB	113
16. MĂNUȘA MORȚII.....	123
17. GÂNDURI INOPORTUNE	134
18. IENICERI DIN ȚARA LUI DRACULA	143

19. DIABETICII RĂMÂN FĂRĂ INSULINĂ	150
20. LEGILE ACUSTICII	159
21. UN SAT FĂRĂ CÂINI	163
22. ACASĂ TE AJUTĂ ȘI PEREȚII	168
23. ANTIHRISTUL A MURIT DE CRĂCIUN	173
24. SFATUL UNUI FILATELIST	176
25. O REVOLUȚIE CU MAI MULTE FEȚE.....	187
26. ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI.....	196
27. ARBITRU ȘI JUCĂTOR.....	207
 EPILOG: O BĂUTURĂ GRATIS	 213

CUVÂNTUL AUTORULUI

În iarna anului 1990, un tânăr jurnalist român m-a abordat la redacția săptămânalului bucureștean „Expres” și mi-a propus să scriem împreună o carte despre rolul KGB-ului în evenimentele din decembrie. I-am răspuns că nu am dovezi. După un timp, în România a fost publicată o serie de broșuri de „ficțiune documentară” despre revoluție, în care apăream ca unul dintre personajele sinistre sub propriul meu nume.

Astfel, am dorit să-mi prezint punctul de vedere asupra evenimentelor. S-a născut ideea monumentală a unui „triptic” al Revoluției române. Prima parte ar fi un „roman negru” grotesc, care ar include cele mai îngrozitoare zvonuri, bârfe și invenții. A doua – un studiu documentar. Și, în fine, a treia – un eseu despre civilizația română. Cele trei părți-oglină trebuiau să ofere o imagine completă a ceea ce s-a întâmplat. Totul însă a ieșit ca de obicei: în aproximativ o sută de pagini s-a amestecat totul.

Revoluția română are pentru istoria Europei o importanță simbolică. Interesul continuu față de aceasta este evidențiat, în special, de Palme d’Or obținut recent la

Festivalul de Film de la Cannes¹. Deja de două decenii, unii caută cu patos „adevărul despre revoluție“, în timp ce alții o numesc cu dispreț „învălmășeala din decembrie“. În realitate, căutarea adevărului este un semn fie al gândirii schematice, fie al unui interes vulgar. Ceea ce s-a întâmplat a fost doar rezultatul unei coliziuni haotice a mai multor factori și vectori. „Puzzle-ul“ poate fi asamblat în diferite moduri, iar imaginile rezultate vor fi la fel de plauzibile.

Specia romanului *Aromă românească* este „docufiction“. Tot ce s-a întâmplat public este documentat; tot ce privește sfera privată este ficțiune. Cu toate acestea, cititorul interesat va căpăta din acest text o imagine realistă a evenimentelor din decembrie. În ceea ce privește rolul KGB-ului, CIA ș.a., este greu de imaginat că toate agențiile de informații care se respectă n-ar fi fost prezente în acel moment și în acel loc.

Textul are o particularitate: în țesătura sa sunt înserate numeroase „citate“ ascunse. Acestea sunt episoade și remarci reale, culese atât din viață, cât și din presa românească (aș fi putut oferi pentru fiecare o referință bibliografică, dar asta ar fi făcut textul incredibil de greoi). Și, în acest sens, *Aromă românească* este o enciclopedie a Revoluției române, precum și a folclorului ei.

După ce am scris această carte, astăzi mă gândesc cu groază că aș fi putut să nu o fac. Și mai terifiant este însă că în jurul meu sunt mii de oameni și fiecare dintre ei poartă în el propria lume pe care ar putea s-o

1. Este vorba de ediția din anul 2007, când Cristian Mungiu a câștigat Marele Premiu (Palme d'Or) cu filmul „4 luni, 3 săptămâni și 2 zile“. (n.tr.)

aștearnă pe hârtie. Dar nu va face niciodată acest lucru din diverse motive. Or, fiecare eveniment este irepetabil, fiecare viață este neprețuită.

Această scriere este o operă de ficțiune, iar orice asemănare între personajele și circumstanțele descrise aici și cele reale este pur întâmplătoare.

Autorul

P R O L O G

MOARTE LA GARĂ

Dar trăsura e gata? Adio!

MIHAIL LERMONTOV

Rafale de vânt rece de decembrie, ca pocnetul unui bici, şuierau printre coloanele masive, de un galben murdar, care împodobeau fațada Gării de Nord din București. Deasupra, printre smocuri de ceață maronie, bățând spasmodic din aripi, se învârtteau porumbei costelivi. Bucăți de ziare, pungi de plastic mototolite și alte gunoaie pătrundeau prin ușile larg deschise ale gării.

În jurul orei patru după-amiaza, un tânăr slab, cu o expresie deosebită, intra în fugă în gară. Purta o canadi-ană și strângea tare sub braț o servietă din pânză impermeabilă, roasă. După o privire rapidă în jur, tânărul trecu cât mai repede prin vestibulul pustiu spre panoul de afișaj al trenurilor.

Pe peroane, nările îi erau asaltate de arome de țuică de prune, tutun ieftin și cauciuc ars. Însotite de melodia-semnal insistentă, anunțurile răsunau neîncetat dintr-un difuzor răgușit, din care nu puteai distinge nimic din cauza vacarmului general. Hamali tuciurii își croiau netulburați drum cu abilitate prin mulțime, strigând cu

voci guturale: „Pardon, vă rog!”. Ca și cum ar fi coborât direct din paginile cărților lui Victor Hugo sau Charles Dickens, copii vagabonzi, zdrențăroși și murdari, inhalând cu lăcomie aurolac din pungi de plastic, rățăceau prin gară în haite, sperându-i pe pasagerii pașnici.

Dând la o parte paltoane de postav, scurte plușate și mantale soldățești, tânărul ajunsese la ghișeul biroului de informații. În spatele geamului murdar, sub afișajul electronic stins, o angajată epuizată, într-o uniformă albastră, tot dădea din mâini, neputincioasă. Atunci, tânărul se contopi cu mulțimea care îl purta spre trenuri împreună cu boccele legate cu sfoară, saci de iută și valize de carton.

În acel moment, la celălalt capăt al sălii, apărui un bărbat corpulent, îmbrăcat într-un impermeabil scump de culoare deschisă, care dădea energic din coate, trecând prin mulțime. În mod evident, așteptându-l, tânărul își încetini pasul. Cei doi oameni se întâlniră în fluxul de pasageri și servieta din pânză impermeabilă trecu neobservată din mână în mână.

În acel moment, locomotiva care era la peron tresări brusc. Apoi, ca și cum ar fi bătut un ritm de jazz, vagoanele verzi și murdare se cutremurară unele după altele. Și, în sfârșit, trenul plecă. Oamenii alergau după el țipând, agățându-se de balustrade și aruncând lucrurile prin ușile deschise...

După trenul care prindea repede viteză, respirând cu greu, alerga și bărbatul dolofan cu servieta. Avea părul ciufulit, iar picioarele, încălțate cu ghete englezești, patinau pe peronul alunecos. Grăsanul apucă o balustradă și încercă să sară pe treapta vagonului. Ușa, legănându-se în balamale, îl lovi trădătoare în spate și el,

împiedicându-se, căzu sub roțile trenului. Piciorul stâng îi fu tăiat instantaneu de la genunchi, iar glezna dreaptă îi fu făcută bucăți. Zeci de spectatori devorau cu lăcomie scena oribilă...

De pe peronul alăturat, tânărul cu canadiana urmărise și el scena, parcă vrăjit. Deodată, îi răsună în urechi un clinchet, ca și cum un violonist și-ar fi testat arcușul cu colofoniu înainte de concert, și văzu un individ slab, într-o haină de piele neagră, apropiindu-se de locul accidentului cu un mers săltăreț, ridicând ușor servieta căzută în noroi și dispărând! Abia atunci începu să prindă viață în jurul lui o forfotă inutilă, femeile începură să bocească isteric, iar bărbații să țipe amenințător.

Cu umerii lăsați, tânărul se îndepărtă încet. Când era deja lângă ieșire, simți o privire atentă. Un bărbat îndesat, în impermeabil, rezemându-și spatele pătrat de un chioșc de ziare, spărgea leneș semințe de floarea-soarelui și-l urmărea cu ochii de un albastru șters, lipsiți de expresie. Tresărind, tânărul se întoarse și-și grăbi pașii, al căror ecou răsună încă mult timp sub bolțile gării...

CAPITOLUL

1

PRIMĂVARĂ
LA MOSCOVA

Și, uite, așa, prostie în fiecare zi.

KORNEI CIUKOVSKI

Dumnezeule, cât m-am săturat de toate astea! Urletul ceasului deșteptător de fier „Slava” sfâșie fără milă tăcerea și, forțându-și corpul, Kolea Kolokolcikov se dezlipi chinuitor de pernă. Capul îi este întunecat, urechile îi țiuie și greața îi urcă în gât. Evitând să aprindă lumina, se lovi de pereți și-și privi aproape cu frică fața amețită în oglinda înnorată. Toate mișcările sale sunt complet mecanice: își stropește fața cu apă, își bagă în gură o periută de dinți, bea un pahar de ceai și iese pe ușă.

Dacă e iarnă, atunci afară e ger, vânt și întuneric. Ochelarii i se aburesc imediat, nasul i se înfundă, ochii îi lăcrimează și-l dor genunchii. Conștiința lui pe jumătate adormită se agăța încă de fragmente de vise, în timp ce corpul său încerca să păstreze rămășițele de căldură acumulate sub plapumă. Kolokolcikov merge aproape la întâmplare, ghidat de luminile strălucitoare ale gării care se vede undeva, în depărtare. În întuneric, umbre neclare

licăresc din când în când: câini vagabonzi și nefericiți angajați sovietici care, ca și el, se grăbesc la muncă la această oră barbar de matinală.

Pe peronul slab luminat, murdar, oamenii se înghe-suie, scuișându-se, suflându-și nasul și fumând țigări puturoase „Prima”. Trenul de navetiști oprește și începe asaltul vagoanelor ticsite de călători. În mijlocul înjurăturilor neîncetate și aprige, Kolokolcikov reușește în mod miraculos să se strecoare printre spinările de piatră. În vagon, îngheșuiala este așa de mare, încât este pur și simplu imposibil să cazi și chiar reușește să ațipească câteva minute, strângându-și geanta la piept. Oamenii stau în picioare cu capetele plecate și ochii închiși, lacrimile, mucusii și saliva șiroindu-le pe obrajii nebărbieriți. Dacă este vară, pasagerii poartă mai puține haine, trenul de navetiști este mai spațios, dar miroase a tot felul de arome exotice, de la transpirație acridă și urină fermentată până la usturoi prost digerat și aburi de alcool.

Sosirea. Pasagerii nu coboară, ci, în spasme febrile, sunt eructați din tren, ca dintr-un stomac bolnav. Aceasta este ultima stație și poate vei reuși să găsești un loc în metrou. Pentru asta trebuie să iei dinainte o poziție strategică, astfel încât să fii lângă ușă când trenul oprește la peron. Ușile se deschid și oamenii dau buzna înăuntru, prăbușindu-se pe canapele. Dacă ai avut norocul să te așezi, poți să-ți scoți ochelarii și să mai moșăi încă vreo douăzeci de minute.

Coborârea. Fluxuri de pasageri se ciocnesc, se despart și se împletesc. Oamenii se mișcă asemenea unor piloți kamikaze pe cale să dea ultimul lor atac. Cu grimase dureroase pe fețe, se strecoară disperați prin mulțime, suportând stoici ghionturile și loviturile. Majoritatea au

bărbia proeminentă, priviri feroce și mușchi încordați. Dacă te lovești accidental de ei, simți că te lovești de o piatră. Dacă nu ești atent, te vor certa, te vor înjura, te vor înghesui și te vor duce undeva unde nu vrei să ajungi. Și, nu se știe de ce, toți sunt cu genți, cutii și valize uriașe. Și peste tot sunt inscripții disperate: „Fără ieșire“. Cei mai prădători oameni din metroul capitalei sunt pensionarii, experți în navigarea prin tunelurile subterane, care nu ratează niciodată ocazia de a înghionti pe furiș câte un gură-cască care le iese în cale. Călătoria într-un asemenea metrou necesită abilități foarte speciale; doar cei mai puternici și mai rezistenți supraviețuiesc aici. Restul sunt condamnați la chin, se pierd și înnebunesc în „mișcarea browniană“ a subteranelor din Moscova.

Acum pe Kolokolcikov îl desparte de redacție doar un bulevard. Dacă este toamnă, frunzele căzute foșnesc sub picioare, vântul fluieră în ramurile goale ale copacilor, iar ciorile croncănesc strident. Ocazional, întâlnești măturători posomorâți, cu șorțuri murdare, și câțiva nebuni în pantaloni scurți și adidași rupți, care aleargă pe orice vreme, cu expresii absente. Nu se știe de ce, tocmai aici Kolokolcikov devine deosebit de trist și, privind cerul veșnic sumbru, se gândește că e timpul să se obișnuiască cu toate acestea și să învețe să nu-și mai chinuie nervii degeaba... Totuși, e deja ora 8:00 și ar trebui să se grăbească: la urma urmei, dacă lui Antonîci de la cadre i se năzare să facă o inspecție, ar putea să-și piardă prima, care și așa era de două parale.

În redacție, unde fiecare pată de pe perete pare familiară, Kolokolcikov oftează în timp ce își scoate geaca. Sorbind ceai fierbinte, citește materiale trimise de corespondenții din capitalele europene și ascultă de la colegi

ultimele bârfe. Și, uite așa, numai prostii în fiecare zi! Degetele îi zburau neîncetat pe tastatură, editând știrile al căror sens Kolokolcikov nu-l mai putea înțelege la sfârșitul turei. Zile identice treceau în discuții fără rost, salariul jalnic se irosea pe nenumărate cești de cafea și în fiecare seară se întorcea acasă epuizat, fie din cauza muncii, fie de la plictiseală.

În apartamentul său gol și rece, primul lucru pe care-l făcea Kolokolcikov era să aprindă aragazul și să bea un pahar de coniac. În timpul rămas înainte de culcare, putea spăla vase și șosete sau putea porni televizorul anesteziator. Cel mai adesea, pur și simplu se așeza în fotoliul său desfundat și se cufunda într-o melancolie neagră. De ce era totul atât de urât? De ce nu-și găsea locul? „Pentru că așa e viața, răspundea tot el. Așa trăiește toată lumea.“

Într-o zi, pe jumătate adormit, Kolokolcikov, nu se știe de ce, scrise pe o bucată de hârtie o frază care-i venise în minte. Dimineața, când descifra mâzgăliturile, fu uimit: de unde venea asta? Era ca și cum altcineva i-ar fi călăuzit mâna! Kolokolcikov repetă experimentul și simți că o lume diferită se naște sub pixul său, o lume în care îi era bine.

Kolokolcikov compunea cuvinte pe hârtie și începea să respire mai ușor. Căutarea unor fraze răsunătoare devenise o necesitate și, întorcându-se la viața reală, se întreba cu nedumerire și iritare: „Ce fac eu aici? Cine sunt oamenii aceștia?“ Și „acești oameni“, la rândul lor, erau probabil nedumeriți de ce acest tip bizar, cu înfățișarea lui ponosită, chinuită, avea uneori, brusc, o licărire de superioritate în ochi. Între timp, noua lume pe care o descoperise Kolokolcikov îi oferea o autonomie

încântătoare, ajutându-l să îndure porcăriile cotidiene cu un zâmbet detașat, indiferent, ironic.

Destinul lui Kolokolcikov era România. Nimeni nu știa cu adevărat ce se întâmpla în țara aceea, dar toată lumea bănuia ceva teribil. „Cum de ți s-a întâmplat nenorocirea asta?“, îl compătimi un coleg. La anumite date, Kolokolcikov era obligat să scrie articole despre prietenie, solidaritate și cooperare... Acestea erau construite pe un principiu simplu: cu cât erau mai rudimentare, cu atât erau mai fiabile. După o introducere pompoasă despre extinderea și aprofundarea constantă a legăturilor bilaterale, urma o serie de exemple concrete de interacțiune fructuoasă, iar totul se încheia cu inevitabilul citat dintr-un discurs al unuia sau altuia dintre liderii sovietici care vizitase cel mai recent România.

Orice abatere de la modelul stabilit mai sus amenința cu consecințe cumplite. La citirea unei fraze care nu se potrivea patului lui Procust, redactorul-șef ridica sever privirea peste ochelari și întreba: „Ați uitat cumva că vorbim despre o țară socialistă înfrățită?“ În plus, redacția era vizitată în mod regulat de ambasadorul român, care protesta împotriva „denaturărilor“ formulărilor oficiale de la București. Mulți redactori, de exemplu, nu puteau digera sintagma inumană „revoluția antiimperialistă și antifascistă de eliberare națională și socială“ și o înlocuiau cu ceva de genul „sărbătoarea eliberării“, înțelegând de toată lumea.

Atmosfera de la ambasada românească de la Moscova, unde Kolokolcikov era invitat ocazional la „evenimente protocolare“, era, de asemenea, apăsătoare. Aici erau proiectate filme despre tinerețea revoluționară a lui Ceaușescu sau despre luptele dacilor, iubitori de libertate,

împotriva invadatorilor romani. Apoi ambasadorul declama textul discursului său și răspundea la întrebări pregătite dinainte de diplomații români și distribuite jurnaliștilor „lor”. Și, în final, cu un sentiment de împlinire, toată lumea cobora în pivnița ambasadei, unde vinurile dulci de „Cotnari” și „Murfatlar” curgeau în valuri din sticle înalte, asemănătoare lumânărilor, înfășurate în șnur tricolor.

În 1982, Andropov a venit la Kremlin. Văzând zâmbetul rece și manierele politicoase ale noului lider la televizor, Kolokolcikov s-a îngrijorat. Nu mai văzuse niciodată un agent KGB în viață, dar se temea îngrozitor de KGB. „Acum va urma un nou val de represii”, își imagina el. „Va veni un nou 1937!” Și, după ce la Teatrul din Taganka a fost interzisă piesa „Boris Godunov”, Kolokolcikov înghesui toate samizdatele pe care le avea în apartament într-un pachet mare și, cu rucsacul pe umăr, plecă din oraș pentru a scăpa de materialele compromițătoare și a trăi viața lipsită de griji a unui cetățean care respecta legea.

Doamne ferește, Kolokolcikov nu era nici dizident, nici un adept devotat al autorităților. Nu-i plăceau nici democrații, nici comuniștii. În timpul disputelor politice care izbucneau din timp în timp în redacție încerca să tacă sau să scape cu glume. Acest lucru rareori îi reușea, așa că comuniștii îl considerau pe Kolokolcikov democrat, iar democrații, comunist. Și, în general, el susținea întotdeauna echipa care pierdea. Iar secretara versată a șefului său îi spunea sever: „Tu, Kolokolcikov, ești un motan care umblă de unul singur”.

Kolokolcikov nu avea nicio *poziție civică*. Știa asta, se simțea vinovat și încerca sincer să-și dea seama de ce.

De aceea, în apartamentul său se puteau găsi atât *Nu pot renunța la principii* de Nina Andreeva, cât și *Va supraviețui Uniunea Sovietică până în 1984?* de Andrei Amalrik. Între timp, schimbarea plutea în aer. Kolokolcikov nu știa ce fel de schimbare, așa că decise să scape de corpurile delictate, pentru orice eventualitate. „Paza bună trece primejdia rea“, mormăi el, îndreptându-se spre lac.

Pe mal, Kolokolcikov scoase din rucsac pachetul greu, estimează distanța și-l aruncă cât mai departe. Pachetul zbură aproximativ cinci metri, se prăbuși zgomotos în apă și... ieși la suprafață! Nu se scufundase! Kolokolcikov înmărmuri! Ce se va întâmpla acum? Pachetul va fi pescuit și dus la biroul raional al KGB-ului, ai cărui ofițeri îl vor identifica cu ușurință pe proprietarul literaturii subversive. Trebuia să recupereze singur materialul compromițător!

O briză ușoară sufla peste pachetul care părea să se apropie încet de țărm. Cu o determinare disperată, Kolokolcikov își scoase ghetetele și o porni cu picioarele goale pe nisipul rece. Un pescar singuratic, îmbrăcat într-un impermeabil lung de pânză cauciucată, aflat pe malul opus, își ridică privirea și urmări cu nedumerire acțiunile lui Kolokolcikov.

Încercând să nu se afunde adânc în apa înghețată, Kolokolcikov, cu inima bătându-i nebunește, încercă să ajungă la pachetul care plutea încet, aproape paralel cu țărmul. Tremura de frig și groază, iar picioarele îi erau acoperite de o piele de găină scârboasă. Pescarul, uitând de peștii săi, se ridică și urmări pasionat manevrele frenetice ale lui Kolokolcikov. „Ultimul lucru de care am nevoie este un agent KGB în vacanță!“, își spunea jurnalistul, țopăind prin apa puțin adâncă.

În cele din urmă, Kolokolcikov reuși să prindă cu degetele sârma care lega pachetul și, șoptind înjurături teribile, ieși pe mal cu prada. Cu pachetul, ud și greu, dar cumva plutind, Kolokolcikov, urmat de privirea atentă a pescarului, se îndreptă direct spre pădure. Legă teancul de hârtii inform de o bucată de șină pe care o găsisese pe drum și, cu greu, târî încărcătura până la pârâul care se vărsa în lac. Acolo, Kolokolcikov, pierzând aproape speranța de succes, aruncă din nou pachetul detestat, împreună cu șina, în apă. De data aceasta, se scufundă ca o piatră, iar Kolokolcikov privi o vreme cu o satisfacție sadică cum bulele de aer se ridicau la suprafață...

A venit primăvara, iar la învățământ politic Kolokolcikov studia cu sârguință discursurile lui Gorbaciov. Declarațiile noului lider erau greu de înțeles: „Dacă glasnost și democrația noastră au limite, acestea sunt interesele poporului și socialismul. Și aceste interese sunt nelimitate...” Îl puneau pe gânduri și uriașele pancarte de pe străzi: „Tovarăși! Timpul nu așteaptă! Accelerati perestroika, restructurați pentru accelerare – aceasta este adevărata dialectică a timpului nostru!”

După ce a încercat sincer să pătrundă sensul acestor aforisme politice, Kolokolcikov a depus rapid armele și a concluzionat că politica este doar un instrument în lupta pentru un loc cald în viață. El însă era preocupat de cu totul alte lucruri și nu avea nicio dorință să conducă pe nimeni.

— În Rusia, trebuie neapărat să fii șef, îl învăța colegul.

— Dați-i Cezarului ce este al Cezarului și mie ce este al meu! răspundea cinic Kolokolcikov.

Mai mult, în mod instinctiv, el evita să se gândească la politică, temându-se să nu ajungă la o concluzie greșită. De fapt, Kolokolcikov avea un defect grav din naștere: era complet incapabil să mintă. Prin urmare, prefera să nu aibă propriile opinii despre politică, iar în situații critice, rostea o lecție învățată sau o frază banală.

— Ai auzit de planul Golgota? îl întreba unul dintre colegi.

— Nu, răspunse el fără ezitare. Ce este?

— KGB a elaborat un plan pentru construirea accelerată a capitalismului în URSS. Fabricile și uzinele vor fi privatizate, politica externă va deveni proamericană, scriitorii se vor dezlanțui... Nu ai observat că aceste lozinci noi – transparență, perestroika, accelerare² – formează abrevierea GPU, predecesorul KGB-ului? Se speră că toate acestea vor provoca indignare populară și vor duce rapid la o nouă revoluție socialistă...

A ajuns la Moscova poetul român Mircea Vernescu, care se bucura de o reputație de rebel notoriu în patria sa. „Zvonuri de primăvară m-au adus aici“, îi spuse el lui Kolokolcikov, care-i luă un interviu. Într-adevăr, un vânt proaspăt bătea la Moscova, dar aerul era plin de un miros putred, iar noroiul de anul trecut ieșea la suprafață de sub troienele de zăpadă topite.

Presa sovietică își schimba treptat atitudinea față de regimul de la București. Un ziar publicase o revistă a presei românești, constând în întregime din ditirambii elaborați la adresa familiei Ceaușescu și încheind cu cuvinte despre „rolul decisiv al Secretarului General al PCR și al președintelui RSR în justificarea, orientarea

2. În limba rusă – *glasnost, perestroika, uskorenie*. (n.tr.)

și direcționarea activităților organizației de pionieri ca școală pentru educația comunistă, patriotică și revoluționară a tinerei generații a patriei“. În ediția de seară a programului „Vremia“, seria de imagini color a fost întreruptă brusc de o imagine alb-negru a unei turnătorii, iar vocea crainicului a mormăit sumbru: „Ghidați de instrucțiunile valoroase ale Secretarului General al PCR și ale președintelui RSR, Nicolae Ceaușescu, metalurgiștii uzinei „23 August“ au depășit planul de topire a fierului“. Citând agențiile de știri occidentale, ziarele au relatat despre „scrisoarea celor șase“ – un apel al comuniștilor veterani către delegații la cel de-al XIV-lea Congres al partidului, prin care au cerut să nu-l realegă pe Ceaușescu în funcția de Secretar General al PCR, reprimarea brutală a unui protest muncitoresc la Brașov și arestarea diplomatului Mircea Răceanu, despre care se presupunea că lucra pentru un serviciu de informații străin...

...În toamna anului 1989, Kolokolcikov, pășind nesigur pe covorul gros, se ducea în audiență la redactorul-șef. Prăvălit într-un fotoliu, șeful făcu un gest nonșalant spre un scaun, își încrucișă degetele plinuțe peste burta umflată și-și dădu capul pe spate, cuprins de amintiri.

— Așadar, România... spuse el visător. Am scos odată un ziar la București, numit „Pentru pace durabilă și prietenie între popoare“, iar duminica Ana Pauker mă plimba cu iahtul pe lacul Snagov...

După o lungă pauză, redactorul-șef își reveni și aruncă o privire scurtă asupra lui Kolokolcikov, intimidat și înțepenit.

— În ceea ce privește menținerea ordinii interne, Ceaușescu a fost una dintre cele mai fiabile verigi din sistem. Exploataând trăsăturile naționale ale românilor, a reușit să stabilească un control ferm asupra țării. Prin urmare, am închis ochii la metodele sale... anacronice de guvernare. În ultimii ani însă, Ceaușescu a făcut o serie de gafe politice și economice grave. Uite ce scriu experții, spuse șeful, întinzându-i lui Kolokolcikov un document:

KGB URSS

Prima Direcție Principală, Departamentul al 11-lea

SECRET

...Regimul putred neo-stalinist al lui Ceaușescu din România, care s-a desprins de Pactul de la Varșovia, este extrem de alarmant.

Prăbușirea economică nu poate fi exclusă în următorii ani.

Pierderea controlului asupra situației ar putea duce la întărirea legăturilor cu Occidentul...

Mai 1983

— După ce Ceaușescu, cu prețul unor sacrificii enorme, a achitat datoria externă, ne așteptam ca el să aloce fondurile necesare pentru a ușura viața populației. Acest lucru însă nu s-a întâmplat, iar tensiunile cresc în țară. Există motive să ne așteptăm la o evoluție rapidă a evenimentelor. De aceea, de fapt, deschidem acolo un birou... Așa că vă urăm succes, și, ridicându-se neașteptat de agil din fotoliu, redactorul-șef îi permise lui Kolokolcikov să-i strângă palma moale.